

Andrej F. Dziuba

"El encuentro de la Virgen de Guadalupe y Juan Diego", Fidel Gonzalez Fernandez, Eduardo Chavez Sanchez, Jose Luis Guerrero Rosado, Mexico 2002 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 40/2, 176-179

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

przykładów większej liczby osób świeckich, a co szczególnie uderza nie ma żadnej kobiety, nawet siostry zakonnej. Można także się pytać, dlaczego nie znalazł się w tym zbiorze np. rektor KUL ks. W. Grana t, który już jest Sługą Bożym.

Porównując obydwie części swego studium sam autor zauważa widoczne różnice. Dlatego we wstępie do drugiej stwierdza: *Tym będzie się różnić druga część tego dzieła od pierwszej, że analizowany materiał będzie dotyczył tylko religii chrześcijańskiej. Będzie można prześledzić drogi życia różnych ludzi, którzy realizowali swoją komunikację z Bogiem, realizowali wskazania ewangelii, naśladowali na swój sposób Chrystusa – w różnych epokach, w bardzo zróżnicowanych kontekstach życia społecznego, politycznego i kulturowego. Nie wszyscy z nich byli herosami świętości, nie wszyscy zostali dopuszczeni do chwały ołtarzy, ale ich religijność, często głęboka religijność składa się na bogate dziedzictwo doświadczenia religijnego* (s. 181).

Szkoda, że nie podano specjalnej bibliografii, niekoniecznie usystematyzowanej w poszczególne grupy, choćby z tytułu ważności źródłowej. Zaproponowany klucz do bibliografii, m.in. w kontekście innych nazwisk, jest jednak w praktyce mało wyrazisty i przekonujący. Zresztą bogactwo przypisów, które są niejednokrotnie także miejscem ważnych wypowiedzi czy komentarzy, wskazuje wyraźnie na potrzebę ich swoistej systematyzacji właśnie w postaci bibliografii.

Interesujący jest materiał ilustracyjny studium, choć stanowi on tylko swoiste uzupełnienie graficzne, a nie wnosi nowych elementów treściowych. Szkoda jednak, iż nie zamieszczono konsekwentnie obrazów wszystkich bohaterów drugiej części studium.

Wydaje się, że monumentalne studium ks. prof. J. K r a s i ń s k i e g o stanowi interesującą propozycję pochylenia się nad homo religiosus. Ma to oczywiście odniesienie najpierw do siebie samego, do czytelnika tej książki, a następnie do innych ludzi. Jest to bowiem praca o człowieku, niezależnie kim on jest, gdzie żyje, czy jakie ma przekonania lub opcje antropologiczne.

ks. Andrzej F. Dziuba

Fidel Gonzalez Fernandez, Eduardo Chavez Sanchez, Jose Luis Guerrero Rosado, *El encuentro de la Virgen de Guadalupe y Juan Diego*, 3 edicion. Editorial Porrúa, Mexico 2000, ss. 564.

Objawienia Matki Bożej, na przestrzeni całych dziejów chrześcijaństwa, zawsze były wyjątkowymi fenomenami religijności i indywidualnej wiary. Nie mniej, po ich oficjalnym uznaniu przez Kościół, zataczają one wymiary wspólnotowe, wręcz

stają się znakami ogólnokościelnymi. Zwłaszcza dotyczy to słynnych sanktuariów o zasięgu światowym. Stanowią one wyjątkowy znak manifestacji prawd, które niejednokrotnie są ważnym dopowiedzeniem czy interpretacją prawd objawienia. Z innej zaś strony to także ważne wydarzenia historyczne, które stanowią szczególnie miejsca i okazje dla manifestacji wiary oraz religijnych postaw.

Wobec wielu fenomen Matki Bożej z Guadalupe pozostaje nadal, mimo wielowiekowych badań, pełen tajemnic i zagadek. Współczesna nauka wobec wielu fenomenów z nim związanych nadal pozostaje wręcz bezradna. Łatwiej powiedzieć i wydawać opinie sformułowane negatywnie niż pozytywnie rozwiązać liczne pytania. Zatem tak objawienie, jak i pozostałe po dziś dzieło z nim związane, ciągle czeka na odkrycie pełnej prawdy, czy prawd jakie w sobie niesie.

Beatyfikacja, a następnie kanonizacja Juan Diego dodatkowo zdynamizowały zainteresowanie Tilmą z Guadalupe. Stało się to okazją do dalszych badań, sformułowania nowych opinii czy sugestii lub przypomnienia dawnych, np. D.A. Brundun g. *Mexican Phoenix. Our Lady of Guadalupe: Image and Tradition Across Five Centuries*. New York: Cambridge University Press 2002, ss. 444.

Jednak szczególną okazją były wymagania stawiane przez Stolicę Apostolską w ramach procesu beatyfikacyjnego oraz kanonizacyjnego. Kongregacja ds. Kanonizacyjnych ma tutaj bardzo precyzyjne i rygorystyczne wymagania. W ramach tych prac ukazała się w 1999 r. książka trzech wybitnych specjalistów meksykańskich w temacie Matki Bożej z Guadalupe. Książka ta cieszy się tak wielkim uznaniem, iż rok później ukazało się już jej trzecie wydanie. Warto dodać, iż wszyscy autorzy są także autorami wielu opracowań z tej dziedziny, w tym licznych książek.

Całość prezentowanej książki otwiera prezentacja pióra kard. Norberto Rivera C. Arcybiskupa Prymasa Meksyku (s. VII-X).

Z kolei zamieszczono przedmowę, na którą składają się dwa bloki (s. XI-XXXVIII). Najpierw wskazano na problemy związane z historycznością samej postaci Juan Diego. Wreszcie zaprezentowano uwagi metodologiczne.

Po tych uwagach wstępnych rozpoczyna się zasadniczy korpus treściowy zakresny tytułem studium. Otwiera go wprowadzenie poświęcone interesującemu przeglądowi dokumentalnemu (s. 1-40). Pierwszy z rozdziałów nosi tytuł: *Niektóre aspekty konkwisty* (s. 41-96). Na tym, jakby ogólnym tle, autorzy przechodzą w kolejnym rozdziale do prezentacji pierwszej ewangelizacji (s. 97-139). *Historyczne i transcendentalne spotkanie między Matką Bożą z Guadalupe i Juan Diego* to tytuł trzeciego rozdziału (s. 141-189). Tu m.in. wskazano na najważniejsze dokumenty tj. „Nican Mopohua”, „Amoxtili De Ometeotl”, „Teomama” i „Amoxhua”.

Czwarty rozdział opatrzonej został tytułem *Tilma Juan Diego albo Ikona Matki Bożej z Guadalupe jako dokument* (s. 191-214). Ukazano tu wiele kwestii związanych z samym obrazem, a więc np. „ayate”, figura czy symboliczny zapis. Osobo-

wości Juan Diego poświęcony został kolejny rozdział (s. 215-231). Z kolei przedstawiony został blok pt. *Milczenie, informacje i artykuły synodalne, które oświecają* (s. 233-279). To wyjątkowe, jako przeciwstawne ukazanie postaci Juan Diego. Milczenie wielu dokumentów, a z drugiej strony informacje Kościoła, w jego oficjalnych dokumentach.

W kolejnych rozdziałach autorzy nadal koncentrują się zwłaszcza na dokumentach. I tak w siódmym zaprezentowano dokumenty tubylcze (s. 281-325). To ogromna ilość bardzo zróżnicowanych danych historycznych. Następny rozdział opatrzony został tytułem: *Zdarzenie Guadalupe i Indianin Juan Diego w dokumentach mieszanych Indiańsko-hispańskich* (s. 327-352). Tu wskazano m.in. na „Nican Motecpana”, mapę Alva Ixtlixochitl, Kodeks Florencki czy Kodeks 1548.

Następnie sporo miejsca poświęcono różnym źródłom pochodzenia hiszpańskiego (s. 353-419). Są to stosunkowo liczne teksty począwszy od 1537 r. aż prawie do połowy XVI w., o różnym charakterze i faktycznych walorach historycznych. Natomiast cały rozdział dziesiąty prezentuje „Las Informaciones Jurídicas de 1666”, jako szczególnie ważny dokument w całej wielkiej historii podjętego tematu (s. 421-475).

Rozdział jedenasty stawia jakby pewien efekt praktyczny całej dokumentacji historycznej: *To czego nas uczy świętość Juan Diego* (s. 477-513). Całość treściową zamyka epilog (s. 515-521). Upatruje on w omawianym dziele nie biografię, ale i jednocześnie także nie apologię.

Od strony formalnej książkę zamyka zestawienie przebadanych archiwów (s. 523-526), bibliografia (s. 527-557) i spis treści (s. 559-564).

Oto do rąk czytelników trafiło kolejne dzieło poświęcone Matce Bożej z Guadalupe oraz Juan Diego. Wymownym jest wskazanie już w tytule, iż między nimi zaistniała rzeczywistość spotkania. Współcześnie termin ten także chętnie stosowany jest wobec wydarzeń po 1492 r. chcąc w ten sposób bardziej ukazać partnerskie relacje, nie zaś odkrycie, zdobycie czy nawet ewangelizację.

Z książki tchnie niezwykła odpowiedzialność za przywoływane fakty, wydarzenia oraz osoby. Wszystko to jest znakomicie udokumentowane. Z drugiej strony widać niezwykłą ostrożność w ich interpretacji oraz osadzeniu w całości kreślonego obrazu. Zastosowano tu najnowsze osiągnięcia metodologiczne i zasady hermeneutyki. W ten sposób powstało monumentalne dzieło, ale jakże oczekiwane i potrzebne w kontekście całego fenomenu Matki Bożej z Guadalupe i Juna Diego. Zresztą są oni integralnie ze sobą związani i takimi pozostają tak w kategoriach wiary, jak i historii.

Warto dodać, że w pracy, praktycznie na początku każdego rozdziału zamieszczono interesujące reprodukcje malarstwa czy innej sztuki związane z Matką Bożą z Guadalupe i Juan Diego. Dodatkowo przytoczono reprodukcje dokumentów (s. 278-279).

Należy zwrócić uwagę na bogactwo przypisów, które często są miejscem dodatkowych wyjaśnień i interpretacji. Przede wszystkim uderza bardzo znakomite odwoływanie się do szerokich źródeł (s. 529-541) oraz obszernej bazy bibliograficznej, którą tworzą opracowania (s. 541-557). W przeważającej liczbie należą do nich materiały w języku hiszpańskim. Docenić należy wykorzystanie tekstów w językach tubylczych. Trzeba dodać, iż autorzy są ich znakomitymi znawcami, co udowodnili m.in. w wielu wcześniejszych pracach badawczych.

Od strony praktycznej całość lektury w znacznym stopniu ułatwiają specjalne glossy umieszczone na marginesach stron. To znakomite syntezы czy wskazania na zawartość treściową ogólnej narracji dzieła.

Prezentowane opracowanie stanowi cenny wkład w badaniach nad Matką Bożą z Guadalupe, w przejawie jej cudownego wizerunku oraz wielorakich form kultu. Więcej, całej rzeczywistości związanej z tym wydarzeniem, miejscem oraz ludźmi. W to wszystko wpisuje się także skromna postać Juan Diego. Wydaje się, iż stanowi ono niezwykle cenny przyczynek w badaniach nad Świętym Indianinem. W kontekście kanonizacji stanowi bardzo odpowiedzialne podejście do całej procedury kanonicznej, a w tym historycznej.

Lektura meksykańskiego studium ma także szeroki walor dla poznania dziejów chrześcijaństwa na tych ziemiach. To dotykane samych jego początków i to tak specyficznie spełniających się. Guadalupe wręcz jest kluczem dla zrozumienia niemal wszystkiego w całych dziejach ewangelizacyjnych nie tylko Meksyku, ale w znacznym stopniu całej Ameryki Łacińskiej.

Fenomen Guadalupe nie jest obojętny także dla meksykańskiej kultury, obyczajów, postaw czy zachowań dnia codziennego. Objawienia wycisnęły bowiem niezatarte piętno, mimo jakże zmiennych czasów tych ziem. Nie można wreszcie nie zauważyć także pewnego wpływu i na szeroko rozumianą działalność społeczną, czy wręcz nawet polityczną, mimo przez dziesiątki lat ateistycznych postaw tamtejszych władz, a nawet jakże krwawych prześladowań.

ks. Andrzej F. Dziuba

Ks. Andrzej Dziuba, *U źródeł Bożej Miłości. Życie i nauka Jezusa Chrystusa. Materiały pomocnicze do nauki religii dla uczniów klasy VI szkoły podstawowej*, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warszawa 2000, ss. 120.

Przekaz wiary jest zróżnicowany. Doświadczenia domu rodzinnego są – w realiach wiary – minimalne albo nawet ich brak. Zatem dziecko czy młody człowiek